

Arkadiusz Kaźmierczak
Wydział Nauk o Wychowaniu
Uniwersytetu Łódzkiego

**Model wykształcenia rodziców a społeczno-wychowawcze wartości sportu w opinii uczniów
łódzkich gimnazjów**

**Model of parental education and socio-educational values of sport in the opinion of junior
high school students in Lodz**

Opublikowano (Published); Kaźmierczak A., Model wykształcenia rodziców a społeczno-wychowawcze wartości sportu w opinii uczniów łódzkich gimnazjów, [w:] Społeczno-edukacyjne oblicza współczesnego sportu i olimpizmu. Praktyczny i teoretyczny wymiar aktywności fizycznej i sportu dla wszystkich (red.) J.Nowacień, K.Zuchora, Monografia nr 29/2015, Wyd. AWF Warszawa s. 574-583.

Abstract

The author refers to the importance of universal paradigms of sport in the life of the modern family, pointing to its social and pedagogical values. Parents' beliefs, sports traditions, the atmosphere of family environment and a model of education of both parents influence the shaping of positive or negative attitudes towards physical activity and sport. Empirical verification of the raised issues is an attempt to indicate by 2555 students of Lodz junior secondary schools the selected values of active participation in sport in the context of father's and mother's model of education. The research process includes five components of active participation in sport referring to evocation of positive emotions, acquisition of skills of cooperation and coexistence in a group, the phenomenon of selfishness and self-centeredness, the ability to apply the rules of sports in everyday life and character shaping. The results show that the students whose parents have a low educational status display - statistically higher ($\alpha = 0.05$) - belief in the existence of educational and social values of the sport activity.

Keywords; active participation in sport, socio- educational values of sport, parents' model of education.

Rodzina w realiach współczesnego społeczeństwa tworzy podstawową i wielostronną formę życia społecznego zaspokajającą biologiczne, psychiczne, wychowawcze i ekonomiczne potrzeby ludzkie. Dziecko przychodzi na świat w określonej rodzinie i poddaje się jej wszechstronnym oddziaływaniom od dnia narodzin, a więc jego egzystencja w rodzinie wyznacza nie tylko pozycję wyjściową w zakresie kształtowania dalszej życiowej drogi, lecz w pewnym wymiarze określa także szansę realizacji jego przyszłych dążeń i celów życiowych. Rodzina - w ujęciu O. Pokrzywickiej [2011, s.40] - stanowi „...*pierwsze środowisko rozwojowe i wychowawcze. Wywiera ona istotny wpływ na prawidłowy rozwój dziecka i formowanie się jego osobowości. W rodzinie dziecko poddane jest wszechstronnemu procesowi oddziaływania wychowawczego*”. W tym procesie wychowanek czerpie od rodziców określony system wartości i norm społecznych wraz z kształtowaniem właściwych wzorów zachowań w sytuacjach życia codziennego [Przetacznik-Gierowska i wsp. 1994, s. 435].

W czasach dynamicznych przemian społeczno- kulturowych wielu pedagogów wskazuje na kilka jakościowych czynników istotnych dla rozwoju dziecka w środowisku rodzinnym. Wśród nich wymienia się takie składowe jak wykształcenie rodziców, sytuację materialną rodziny, jak również strukturę i wielkość rodziny [Lenarczyk 2004, s. 31-39]. Wykształcenie rodziców – pisze A. Kamiński - „...*należy do najczulszych wskaźników stanu rodziny, a przede wszystkim w zakresie kultury i atmosfery kulturalnej domu. Konsekwencją wykształcenia jest zawód, jaki wykonują rodzice*” [Kamiński 1980, s.105]. Poziom wykształcenia jest istotnym elementem funkcjonowania rodziny, stanowiącym fundamentalny potencjał społeczno–kulturowy w przyswajaniu określonych wartości, norm i zwyczajów postępowania w wielu przejawach życia społecznego, także w obszarze kultury fizycznej i sportu. W rzeczywistości dynamicznie zmieniającego się porządku aksjologicznego współczesnego świata, sport jako unikatowe zjawisko społeczne może przekazywać pozytywne wartości językiem powszechnie zrozumiałym, a tym samym dla rodziny może być nośnikiem wzniosłych ideałów humanistycznych i duchowych [Jan Paweł II, 2000]. Rodzinne sportowanie, pisze Z.Żukowska [1996,s.6] „... *jest okazją do szczególnego spotkania, autentycznie partnerskiego, dającego szansę samorealizowania się wszystkim członkom rodziny, współdziałania ze sobą, oceny i samooceny własnych możliwości i wyzwajającego potrzebę doskonalenia się*”. Warto podkreślić, że w tym wymiarze poglądy rodziców, styl wychowania, atmosfera środowiska rodzinnego jak i również status społeczny ojca i matki kształtują system wartości i postaw wychowanka wobec kultury fizycznej i sportu.

Cel pracy

Celem badawczym niniejszego opracowania jest próba wskazania - przez młodzież łódzkich szkół gimnazjalnych - wybranych paradygmatów aktywnego uczestnictwa w sporcie w kontekście modelu wykształcenia rodziców badanej grupy. W procesie badawczym uwzględniono pięć komponentów aktywnego uczestnictwa w sporcie, które bezpośrednio odnoszą się do wyzwalania pozytywnych emocji, eliminacji zjawiska egoizmu i egocentryzmu, umiejętności stosowania reguł sportowych w życiu codziennym, kształtowania osobowości oraz nabycia umiejętności współpracy i współzycia w grupie.

Dla potrzeb niniejszego opracowania sformułowano dwa podstawowe pytania badawcze;

- czy według opinii uczniów łódzkich gimnazjów aktywne uczestnictwo w sporcie jest nośnikiem wartości społeczno-wychowawczych w aspekcie wyzwalania pozytywnych emocji, eliminacji zjawiska egoizmu i egocentryzmu, możliwości stosowania reguł sportowych w życiu codziennym, kształtowania charakteru oraz zdobycia umiejętności współpracy i współzycia w grupie?

- W jakim stopniu model wykształcenia matki i ojca determinuje ocenę wartości społecznych i wychowawczych sportu przez badaną grupę młodzieży gimnazjalnej łódzkich szkół?

Material i metody

Badaniami zostało objętych 2555 uczniów z 28 łódzkich szkół gimnazjalnych zlokalizowanych w dzielnicach Śródmieście, Bałuty, Polesie, Górna oraz Widzew¹. Badania prowadzono w na przełomie roku 2011 i 2012 z zastosowaniem metody doboru celowego. Kryterium podziału na grupy porównawcze stanowił model wykształcenia matki i ojca badanej grupy uczniów. W procesie badawczym zastosowano metodę sondażu diagnostycznego z zastosowaniem techniki ankietowej, wykorzystując dla potrzeb opracowania wybrane zmienne z kwestionariusza ankiety pt. „Fair play w sporcie i życiu”².

Zgromadzony materiał empiryczny poddano analizie statystycznej za pomocą programu SPSS Statistics 21. W celu zbadania zależności pomiędzy zmiennymi kategoryjnymi - poziomem wykształcenia matki i ojca - zastosowano Test niezależności chi-kwadrat χ^2 (Pearsona).

¹ Wszystkie szkoły uczestniczyły w projekcie „Jestem Fair” skierowanym dla szkół gimnazjalnych przez Wydział Nauk o Wychowaniu Uniwersytetu Łódzkiego i UMŁ we współpracy z MSWiA i MSiT (kierownik projektu – dr J. Kowalska). Główny cel programu odnosił się do propagowania idei fair play, jako wychowawczego elementu zwalczania rasizmu, ksenofobii i antysemityzmu oraz dążenia do upowszechniania postawy większego zrozumienia dla innych kultur i wyznań w całej Unii Europejskiej.

² Kwestionariusz ankiety „Fair play w sporcie i w życiu” został udostępniony, zmodyfikowany i wykorzystany w badaniach za zgodą Z. i R. Żukowskich

Weryfikację zmiennych przeprowadzono przy poziomie istotności $\alpha = 0,05$ [Szymczak 2010, s.33].

Wyniki badań

Dla osiągnięcia złożonych efektów badawczych wykorzystano pytanie 5 ankiety, którego celem jest uzyskanie opinii na temat istnienia wybranych wartości społeczno-wychowawczych w aktywności sportowej. Na zadane pytanie „Jak sądzisz, czy aktywne uczestnictwo w sporcie prowadzi do ...?” uczniowie udzielili odpowiedzi, zaznaczając następujące możliwości wyboru: 1 – Zgadzam się, 2 – Nie zgadzam się, 3 – Nie mam zdania.

Z uwagi na fakt, że znaczna liczba badanej grupy uczniów nie udzieliła odpowiedzi na wszystkie pytania, do analizy zostały zakwalifikowane wyłącznie pełne odpowiedzi (ok. 60-70% pełnych ankiet), stąd liczba (n) badanych jest różna przy opisywaniu zmiennych w tabelach.

Wyniki badań

Tabela 1. Model wykształcenia matki a opinie badanej grupy gimnazjalistów na temat występowania pozytywnych emocji w sporcie

Pozytywne emocje w sporcie (odpowiedzi respondentów)	Wykształcenie matki					Razem (ważnych obserwacji)	
	wyższe	średnie	zawodowe	podstawowe			
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n	%	
Zgadzam się	593 (81,0)	514 (81,8)	391 (87,3)	65 (82,3)	1563	82,8	
Nie zgadzam się	63 (8,6)	38 (6,1)	27 (6,0)	5 (6,3)	133	7,0	
Nie mam zdania	76 (10,4)	76 (12,1)	30 (6,7)	9 (11,4)	191	10,2	
Chi-kwadrat Pearsona	$\chi^2 = 13,36$ df=6 (p < 0,05)						

Tabela 2. Model wykształcenia ojca a opinie badanej grupy gimnazjalistów na temat występowania pozytywnych emocji w sporcie

Pozytywne emocje w sporcie (odpowiedzi respondentów)	Wykształcenie ojca				Razem (ważnych obserwacji)	
	wyższe	średnie	zawodowe	podstawowe		
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n	%
Zgadzam się	487 (81,4)	506 (81,0)	434 (86,3)	95 (84,8)	1522	82,8
Nie zgadzam się	56 (9,4)	40 (6,4)	25 (5,0)	7 (6,2)	128	7,0
Nie mam zdania	55 (9,2)	79 (12,6)	44 (8,7)	10 (8,9)	188	10,2

Chi-kwadrat Pearsona	$\chi^2 = 14,80$ df=6 (p < 0,05)

Emocje w aktywności sportowej podobnie jak w życiu społecznym, mają istotne znaczenie dla skutecznych działań w tym zakresie. Pozytywne emocje pojawiające się pod wpływem zwycięstwa, zachwyty lub spełnienia są szczególnie ważnym czynnikiem kształtowania osobowości zawodnika w rywalizacji sportowej.

Zawarte w tabeli nr 1 i 2 dane dotyczące opinii uczniów łódzkich gimnazjów na temat występowania pozytywnych emocji w sporcie wskazują na ich pozytywny stosunek do wymienionego zjawiska (82,8%). Tylko nieznaczny odsetek badanych twierdzi, że aktywne uczestnictwo w sporcie nie prowadzi wyzwiania pożądanych uczuć (7,0%), natomiast 10,2% badanych wykazuje brak poglądów w tym względzie. Istotnym wydaje jest fakt, że uczniowie których rodzice posiadają model wykształcenia zawodowego wykazują najwyższy poziom akceptacji (ojciec 86,3%; matka 87,3%) wskazanej wartości. Z kolei uczniowie których rodzice posiadają wykształcenie wyższe w największym stopniu (ojciec 9,4%; matka 8,6%) deklarują negatywną opinię odnośnie występowania pożądanych emocji w aktywności sportowej. Analiza statystyczna z zastosowaniem testu chi-kwadrat Pearsona wskazuje na istotnie statystyczną zależność pomiędzy badanymi zmiennymi tzn. czterema kategoriami wykształcenia matki (tab.1; $\chi^2 = 13,36$ df=6) oraz ojca (tab.2; $\chi^2 = 14,80$ df=6).

Tabela 3. Model wykształcenia matki a opinie badanej grupy gimnazjalistów na temat występowania negatywnych postaw (egoizm, egocentryzm) w sporcie

Egoizm i egocentryzm w sporcie (odpowiedzi respondentów)	Wykształcenie matki					Razem (ważnych obserwacji)	
	wyższe	średnie	zawodowe	podstawowe			
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n	%	
Zgadzam się	190 (26,5)	111 (18,0)	83 (18,9)	20 (23,8)	404	21,8	
Nie zgadzam się	360 (50,3)	355 (57,5)	252 (57,3)	45 (53,6)	1012	54,5	
Nie mam zdania	166 (23,2)	155 (24,5)	105 (23,9)	19 (22,6)	441	23,7	
Chi-kwadrat Pearsona	$\chi^2 = 17,69$ df=6 (p < 0,05)						

Tabela 4. Model wykształcenia matki a opinie badanej grupy gimnazjalistów na temat występowania negatywnych postaw (egoizm, egocentryzm) w sporcie

Egoizm i egocentryzm w sporcie (odpowiedzi respondentów)	Wykształcenie ojca					
	wyższe	średnie	zawodowe	podstawowe	Razem (ważnych obserwacji)	
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n	%
Zgadzam się	162 (27,6)	130 (20,9)	85 (17,3)	19 (17,1)	396	21,9
Nie zgadzam się	303 (51,5)	337 (54,3)	286 (58,4)	65 (58,6)	991	54,8
Nie mam zdania	123 (20,9)	154 (24,8)	119 (24,3)	27 (24,3)	423	23,3
Chi-kwadrat Pearsona	$\chi^2 = 19,52$ df=6 (p < 0,05)					

Egoizm i egocentryzm należą do zjawisk niepożądanych w sporcie. Nadmierne samolubstwo, przedkładanie własnego dobra nad innych, stawianie własnej osoby w centrum wydarzeń sportowych, przesadne uznawanie się za najlepszego wśród innych zawodników należą do postaw deprecjonujących humanistyczne wartości współczesnego sportu

W wyniku uzyskanych odpowiedzi stwierdzono, że ponad połowa badanych uczniów z łódzkich szkół gimnazjalnych uznaje egoizm i egocentryzm za mało istotny komponent aktywności sportowej (tab. 3 - 54,5% , tab.4 – 54,8%). Niemniej jednak, co czwarty ankietowany uczeń (21,8±21,9%) uznał wskazane negatywne postawy za obowiązujące we współczesnym sporcie, natomiast zbliżona liczba badanych (23,7±23,3%) nie miała żadnego poglądu w tym względzie. Warto podkreślić, że uczniowie których rodzice prezentują niski model wykształcenia matki (zawodowe 57,3%) oraz ojca (zawodowe 58,4%; podstawowe 58,6%) wykazują większe przekonanie do możliwości eliminacji przejawów egoizmu i egocentryzmu w sporcie. Natomiast uczniowie, których rodzice posiadają wyższy status wykształcenia wyraźnie pokreślili, że aktywność sportowa może stać się niepożądaną przestrzenią dla występowania omawianych zachowań. Analiza statystyczna z zastosowaniem testu chi-kwadrat Pearsona jednoznacznie wskazuje na istotnie statystyczną zależność pomiędzy badanymi zmiennymi, zarówno pomiędzy kategoriami wykształcenia matki (tab.3; $\chi^2 = 19,52$, df=6) oraz ojca (tab.4; $\chi^2 = 19,52$, df=6).

Tabela 5. Model wykształcenia matki a opinie badanej grupy gimnazjalistów na temat stosowania reguł sportowych w życiu codziennym

Reguły sportu w życiu społecznym (odpowiedzi)	Wykształcenie matki					
	wyższe	średnie	zawodowe	podstawowe	Razem (ważnych obserwacji)	
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n	%

respondentów)						
Zgadzam się	524 (71,6)	439 (70,1)	304 (67,9)	53 (64,6)	1320	69,9
Nie zgadzam się	82 (11,2)	53 (8,5)	110 (7,6)	23 (7,3)	175	9,3
Nie mam zdania	126 (17,2)	134 (21,4)	448 (24,6)	82 (28,0)	393	20,8
Chi-kwadrat Pearsona	$\chi^2 = 15,71$ df=6 (p < 0,05)					

Tabela 6. Model wykształcenia ojca a opinie badanej grupy gimnazjalistów na temat stosowania reguł sportowych w życiu codziennym

Reguły sportu w życiu społecznym (odpowiedzi respondentów)	Wykształcenie ojca					Razem (ważnych obserwacji)	
	wyższe	średnie	zawodowe	podstawowe			
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n	%	
Zgadzam się	414 (69,7)	437 (69,3)	372 (73,5)	67 (60,9)	1290	70,1	
Nie zgadzam się	71 (12,0)	55 (8,7)	31 (6,1)	11 (10,0)	168	9,1	
Nie mam zdania	109 (18,4)	139 (22,0)	103 (20,4)	32 (29,1)	383	20,8	
Chi-kwadrat Pearsona	$\chi^2 = 18,50$ df=6 (p < 0,05)						

Przestrzeganie obowiązujących reguł w rywalizacji sportowej należy do podstawowej zasady fair play, mającej zastosowanie nie tylko w rywalizacji sportowej ale i również w życiu społecznym. Wskazana wartość nie tylko odnosi się do rywalizacji zgodnej z przepisami, ale jest również przejawem szacunku dla przeciwnika oraz deklaracją świadomej rezygnacji z możliwości nieuczciwego zwycięstwa.

Analiza problemu zawarta w tabeli nr 5 i 6 przedstawia dane dotyczące opinii uczniów łódzkich gimnazjów na temat włączenia sportowych reguł do życia społecznego, w znacznym stopniu wskazuje na ich pozytywny stosunek do wymienionego paradygmatu (69,9±70,1%). Tylko nieznaczny odsetek badanych twierdzi, że aktywne uczestnictwo w sporcie prowadzi do stosowania słusznych zasad w życiu codziennym (9,0%). Z kolei co czwarty badany uczeń (20,8%) wskazuje na brak zdania w tym aspekcie. Istotnym wydaje jest fakt, że uczniowie których rodzice posiadają model wykształcenia zawodowego wykazują najwyższy poziom akceptacji (matka 67,9%; ojciec 73,5%) wskazanych wartości w aktywności sportowej. Z kolei uczniowie których rodzice posiadają wykształcenie wyższe w znaczącym odsetku (matka 11,2%; ojciec 12,0%) wykazują negatywny stosunek wobec możliwości przełożenia społeczno-wychowawczych wartości z środowiska sportowego do życia codziennego. Analiza statystyczna z zastosowaniem testu chi-kwadrat Pearsona wskazuje na istotnie statystyczną zależność pomiędzy badanymi

zmiennymi - kategoriami wykształcenia matki (tab.1; $\chi^2 = 15,72$ df=6) oraz ojca (tab.2; $\chi^2 = 18,50$ df=6).

Tabela 7. Model wykształcenia matki a opinie badanej grupy gimnazjalistów na temat wychowawczych wartości sportu

Kształtowanie charakteru przez sport (odpowiedzi respondentów)	Wykształcenie matki					
	wyższe	średnie	zawodowe	podstawowe	Razem (ważnych obserwacji)	
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n	%
Zgadzam się	438 (69,2)	343 (69,6)	264 (74,2)	57 (83,6)	1076	71,3
Nie zgadzam się	79 (12,5)	43 (8,7)	29 (8,1)	5 (7,4)	151	10,0
Nie mam zdania	116 (18,3)	107 (21,7)	63 (17,7)	6 (8,8)	282	18,7
Chi-kwadrat Pearsona	$\chi^2 = 14,96$ df=6 (p < 0,05)					

Tabela 8. Model wykształcenia ojca a opinie badanej grupy gimnazjalistów na temat wychowawczych wartości sportu

Kształtowanie charakteru przez sport (odpowiedzi respondentów)	Wykształcenie ojca					
	wyższe	średnie	zawodowe	podstawowe	Razem (ważnych obserwacji)	
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n	%
Zgadzam się	343 (69,2)	346 (68,5)	323 (76,5)	64 (72,7)	1076	71,3
Nie zgadzam się	57 (11,5)	57 (11,3)	27 (6,4)	10 (11,4)	151	10,0
Nie mam zdania	96 (19,4)	102 (20,2)	70 (16,7)	14 (15,9)	282	18,7
Chi-kwadrat Pearsona	$\chi^2 = 12,22$ df=6 (p > 0,05)					

Wychowanie przez sport stanowi ważny składnik społeczny i pedagogiczny uczestnictwa w aktywności sportowej, ze szczególnym wskazaniem na uczestnictwo dzieci i młodzieży w aktywności sportowej. Wiele badań naukowych potwierdziło kształtowanie takich cech charakteru przez sport jak; wytrwałość, zdecydowanie, odwaga, zdolność koncentracji, szybkość decyzji, odporność psychiczna na przeciwności, koleżeńskość, zdyscyplinowanie

Analiza uzyskanych odpowiedzi pozwala na stwierdzenie, że znaczny odsetek dziewcząt i chłopców z łódzkich gimnazjów jest świadomy wychowawczej rangi aktywnego uczestnictwa w sporcie (tab. 3,4 – 71,3%). Zaskakujący wydaje się fakt, że niemal co czwarty ankietowany uczeń (18,7%) wykazał się obojętnym stosunkiem wobec wskazanej wartości, natomiast nieznaczny

odsetek respondentów (10 %) wskazuje, że aktywne uczestnictwo w sporcie nie jest stymulatorem kształtowania osobowości zawodnika. Istotnym wydaje się fakt, że uczniowie których rodzice posiadają status wykształcenia zawodowego (matka 74,2%; ojciec 76,5%) wykazują większe przekonanie do pedagogicznych wartości w aktywności sportowej. Z kolei uczniowie których rodzice posiadają wykształcenie średnie w największym procencie (matka 21,7%; ojciec 20,2%) deklarują negatywną opinię odnośnie znaczenia omawianego paradygmatu. Analiza statystyczna z zastosowaniem testu chi-kwadrat Pearsona wskazuje na istotnie statystyczną zależność pomiędzy badanymi zmiennymi, wyłącznie pomiędzy kategoriami wykształcenia matki (tab.7; $\chi^2 = 14,96$, $df=6$).

Tabela 9. Model wykształcenia matki a opinie badanej grupy gimnazjalistów na temat umiejętności współpracy i współzycia w sporcie

Współpraca i koegzystencja w sporcie (odpowiedzi respondentów)	Wykształcenie matki					
	wyższe	średnie	zawodowe	podstawowe	Razem (ważnych obserwacji)	
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n	%
Zgadzam się	191 (26,3)	147 (23,6)	94 (21,4)	15 (18,1)	447	23,9
Nie zgadzam się	347 (47,9)	317 (50,9)	226 (51,4)	44 (53,0)	934	49,9
Nie mam zdania	187 (25,8)	159 (25,5)	120 (27,3)	24 (28,9)	490	26,2
Chi-kwadrat Pearsona	$\chi^2 = 5,58$ $df=6$ ($p > 0,05$)					

Tabela 10. Model wykształcenia ojca a opinie badanej grupy gimnazjalistów na temat umiejętności współpracy w sporcie

Współpraca i koegzystencja w sporcie (odpowiedzi respondentów)	Wykształcenie ojca					
	wyższe	średnie	zawodowe	podstawowe	Razem (ważnych obserwacji)	
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n	%
Zgadzam się	166 (28,0)	153 (24,5)	87 (17,6)	23 (20,5)	429	23,5
Nie zgadzam się	282 (47,6)	302 (48,3)	584 (57,4)	50 (44,6)	918	50,3
Nie mam zdania	144 (24,3)	170 (27,2)	124 (25,1)	39 (34,8)	477	26,2
Chi-kwadrat Pearsona	$\chi^2 = 24,67$ $df=6$ ($p < 0,05$)					

W aktywności sportowej istotną rolę pełnią wzajemne stosunki pomiędzy wszystkimi uczestnikami areny sportowej (zawodnicy, trenerzy, kibice). Umiejętność współpracy i współżycia społecznego w sporcie nawiązuje w swojej aksjologii do moralnego postępowania, przestrzegania ogólnie przyjętych zasad oraz tolerancji i zaufania wobec innych ludzi.

Zawarte w tabeli nr 9 i 10 dane dotyczące opinii uczniów łódzkich gimnazjów na temat zdobycia umiejętności współpracy i współżycia wskazują, że połowa respondentów nie dostrzega istnienia wskazanej wartości w aktywności sportowej (50,0%). Tylko nieznaczny odsetek badanych twierdzi, że aktywne uczestnictwo w sporcie stanowi ważny element kształtowania pozytywnych postaw społecznych (23,9%±23,5%), natomiast co czwarty z badanych wykazuje brak poglądów w podjętym zagadnieniu. Istotnym wydaje się fakt, że uczniowie których rodzice posiadają wykształcenie wyższe wykazują najwyższy poziom akceptacji (ojciec 86,3%; matka 87,3%) dla możliwości kształtowania umiejętności współpracy i współżycia poprzez sport. Z kolei uczniowie których rodzice posiadają wykształcenie podstawowe lub zawodowe w największym stopniu (matka 51,4%, ojciec 57,4%;) deklarują negatywną opinię odnośnie występowania omawianych pozytywnych postaw. Analiza statystyczna z zastosowaniem testu chi-kwadrat Pearsona wskazuje na istotnie statystyczną zależność pomiędzy badanymi zmiennymi wyłącznie w przypadku wykształcenia ojca (tab.9; $\chi^2 = 24,67$ df=6).

Podsumowanie

Aktywność sportowa - według myśli Jana Pawła II - wraz ze swoim humanistycznym potencjałem stanowi szczególnie ważne narzędzie harmonijnego rozwoju człowieka, a także jest przestrzenią niezwykle przydatną w procesie budowania społeczeństwa bardziej ludzkiego. W jego ujęciu współczesny sport powinien nawiązywać do takich wartości jak poczucie braterstwa, wielkoduszność, uczciwość i szacunek dla ciała tworzy „...niezbędne cnoty każdego dobrego sportowca – przyczyniając się do budowy społeczeństwa, gdzie miejsce antagonizmów zajmuje sportowa rywalizacja, gdzie wyżej ceni się spotkanie niż konflikt, uczciwe współzawodnictwo niż zawziętą konfrontację. Tak pojmowany sport nie jest celem, ale środkiem: może się stać czynnikiem współtworzącym cywilizację i służącym prawdziwej rozrywce, pobudzającym ludzi, by ujawniali swoje najlepsze strony, a unikali wszystkiego, co może im zagrażać lub wyrządzać poważne szkody im samym lub innym” (28 X 2000 – Jubileusz Sportowców, Aula Pawła VI).

Zaprezentowane w niniejszej publikacji wyniki badań dowodzą, że aktywność sportowa wraz z wskazanymi paradygmatami w opinii łódzkich gimnazjalistów stanowią istotną wartość społeczno – wychowawczą, dzięki możliwości stosowania różnorodnych bodźców pedagogicznych, kształtujących osobowość wychowanka. Analiza wyników badań jednoznacznie

wskazuje, że badane wartości aktywnego uczestnictwa w sporcie dotyczące wyzwalania pozytywnych emocji, eliminacji zjawiska egoizmu i egocentryzmu, stosowania reguł sportowych w życiu codziennym, kształtowania charakteru oraz zdobycia umiejętności współpracy i współżycia w grupie są powszechnie akceptowane przez młodzież łódzkich gimnazjów. W przypadku oceny opisanych wartości w kontekście statusu wykształcenia ich rodziców stwierdzono, że uczniowie których matka i ojciec posiadają niski status wykształcenia (podstawowe i zawodowe) wykazują znacząco większe przekonanie do istnienia wychowawczych i społecznych wartości w aktywności sportowej. Interesujący wydaje się fakt, że uczniowie których rodzice posiadają wykształcenie wyższe w największym procencie deklarują krytyczne opinie odnośnie występowania pożądaných wartości, poza możliwością kształtowania umiejętności współpracy i współżycia poprzez sport. Niemal we wszystkich zmiennych analiza statystyczna wskazuje na istotnie statystyczną zależność pomiędzy wybranymi kategoriami wykształcenia ojca oraz matki. Na tej podstawie należy stwierdzić, że zarówno model wykształcenia matki jak i ojca w stopniu znaczącym determinuje postrzeganie przez łódzkich gimnazjalistów wartości społecznych i wychowawczych współczesnego sport. W konkluzji wydaje się, że rodzina – jakkolwiek rozumiana - wciąż stanowi podstawowe środowisko rozwoju i wychowania dla dziecka, przekazując na co dzień wzory i wartości życia społecznego, z kulturą fizyczną i sportem włącznie.

Piśmiennictwo;

1. Jan Paweł II (28 X 2000) Jubileusz Sportowców. Aula Pawła VI, Watykan.
2. Kamiński A. (1980). Funkcje pedagogiki społecznej. PWN Warszawa.
3. Lenarczyk M. (2004) Rodzina a zagrożenia rozwojowe dziecka ze środowiskowego ogniska wychowawczego w okresie transformacji ustrojowej. Opieka Wychowanie Terapia 1-2.
4. Pokrzywicka O. (2011) Wpływ środowiska rodzinnego na rozwój psychiczny i społeczny dziecka. Kwartalnik Naukowy Towarzystwa Uniwersyteckiego Fides et Ratio 2(6).
5. Przetacznik-Gierowska M., Włodarski Z. (1994) Psychologia wychowawcza. PWN Warszawa.
6. Szymczak W.(2010) Podstawy statystyki dla pedagogów. Wydanie drugie poprawione. Wyd. Difin, Warszawa.
7. Żukowska (1996) Kultura fizyczna a rodzina. W: S. Arasymowicz (red.) Kultura fizyczna a rodzina, Wyd. POW Rapid Press, Biała Podlaska.